

BOEKRECENSIE: APATITE – THE GREAT PRETENDER

Uitgegeven door LITHOGRAPHIE LTD, DENVER, COLORADO in 2013

Deel 17 in de Engelstalige reeks extraLapis

Diverse auteurs

ISBN 978-0-9836323-3-7

pp 128 – 210 x 295 mm – 650 gram - softcover

32 Euro (Lapis D) of 35 USD (Mineralogical Record USA) (beide prijzen excl P&P)

De traditie wil zo stilaan dat op de beurs van Tucson een nieuw deel uit de Engelstalige reeks extraLapis wordt voorgesteld en dit jaar vormt daarop geen uitzondering. De inkt van het vorige nummer (N° 16: AMETHYST – UNCOMMON VINTAGE) is nog maar amper droog of daar komt het volgende deel al op ons af: een monografie over apatiet (hier gebruikt als verzamelnaam voor het mineralogisch trio fluorapatiet/hydroxylapatiet/chloorapatiet). De neventitel “The Great Pretender” (de grote huichelaar, bedrieger) is ontleend aan het muzikale wereldsucces uit 1955 van The Platters (waar is de tijd van toen?) en verwijst naar de naamgeving van het mineraal dat historisch frequent met andere gelijkaardige mineralen werd verward (cfr het Griekse ”apatein”, wat bedriegen, misleiden betekent).

Inhoudelijk worden bij wijze van introductie zowel apatiet als de apatietsupergroep (een verzameling van meer dan 40 mineraalsoorten met een gelijkaardige kristalstructuur) voorgesteld aan de hand van hun fysische eigenschappen (6 pp) – de nadruk ligt hierbij vooral op het kristallografisch aspect. Daarna wordt dieper ingegaan op kleur en luminescentie (8 pp). Dan volgt een kort overzicht van de geschiedenis van apatiet (3 pp), waarbij we nader kennis maken met de type vindplaats Ehrenfriedersdorf in het Duitse Harzgebirge. Het theoretisch gedeelte wordt afgerond met een uitgebreid overzicht van de geologie van het mineraal (7 pp)

Vervolgens start een wereldreis, waarbij de belangrijkste vindplaatsen worden aangedaan. Eerst komen de VS aan bod met niet minder dan 10 pp (per slot van rekening is dit een Amerikaanse uitgave!).

Daarna komt Canada aan de beurt (10 pp): naast het onherbergzame noordwesten krijgt hier vooral de zuidoostelijke CMB (Central Metasedimentary Belt) aandacht. Pittig detail: een reuzenkristal van 500 pond hieruit afkomstig werd in 1878 in Parijs tentoongesteld – het oorspronkelijke kristal zou nog groter zijn geweest, ware het niet dat de scheepskapitein vond dat het aan boord teveel plaats innam en het prompt in kleinere stukken liet breken!

Dan volgt Mexico (6 pp) waar vooral de legendarische “ijzerberg” Cerro de Mercado opgevoerd wordt (voor meer details hierover zij verwezen naar de uitgebreide bijdrage hierover in Mineralogical Record 5/2011). Hier werden de geeloranje apatietkristallen – vele daaronder van slijpkwaliteit – vooral beschouwd als een vervelende onzuiverheid die nefast was voor de staalkwaliteit: vóór 1985 werden ze door vrouwen en kinderen met de hand uitgesorteerd en verkocht voor 5 dollar peremmer!

De tocht gaat verder naar Brazilië (13 pp) waar vooral de pegmatieten van Minas Gerais aan bod komen. Het Zuid-Amerikaans continent wordt afgerond met een bespreking van apatiet uit de Andes – voornamelijk Peru, Bolivia en Columbia.

Voor Europa kan Panasquiera onmogelijk op het appel ontbreken (12 pp) – hier krijgen we er zelfs nog een reeks beschouwingen omtrent specimenvervalsingen en -reparaties bovenop. Apatiet uit de Alpen (4 pp) gaat vooral over Zwitserland en de Oostenrijkse Knappenwand en Zillertal.

Azië laat zich vertegenwoordigen door Noord Pakistan (10 pp - Gilgit en Baltistan), Afghanistan (2 pp – Nuristan, waar het moeilijk ontginnen is door een gebrek aan springstof: dat komt ervan als die quasi volledig door de bermboomindustrie wordt opgeslokt!) en Japan en China (5 pp). Dan is het de beurt aan apatiet uit Rusland en de vroegere USSR-deelstaten (9 pp). Veel aandacht gaat hier uiteraard naar het schiereiland Kola met 's werelds grootste apatietvoorkomen: hier is de apatiet- (lees: meststoffen) industrie zó belangrijk dat er een complete stad (Apatity) naar werd genoemd (tenzij natuurlijk de naam

rechtstreeks uit het Grieks is afgeleid en aldus voor “stad van bedriegers” staat – met die Russen weet je maar nooit?!?). Hier blijkt zelfs hoe apatiet ooit van rechtstreeks militair belang is geweest: eens bestookte Peter de Grote de Zweden met sferische apatietconcreties als kanonskogels.

Daarmee is de wereldreis dan voltooid - we verlaten onze planeet en gaan nog even de ruimte in voor meteoritisch apatiet (4 pp) om tenslotte af te sluiten met 5 bladzijden literatuurreferenties voor wie er maar niet genoeg kan van krijgen.

U hebt het al gemerkt: deze monografie geeft een behoorlijke en zeer uitputtende behandeling van een onderwerp waarover bij mijn weten momenteel geen andere populariserende lectuur bestaat. De afzonderlijke hoofdstukken zijn stuk voor stuk geschreven door auteurs die expert zijn in hun eigen deelgebied - zoals Alfredo Petrov, Dudley Blauwet, Jaroslav Hyrsl, Luiz Meneses om er maar een paar met naam te noemen en dan doe ik alle anderen die niet worden vermeld hiermee tegelijk zwaar onrecht aan. Voor de illustraties tekenen dan weer een hele resem fotografen die allang hun sporen hebben verdiend – tenminste als namen als Roberto Appiani, Joe Budd, Jordi Fabre en Jeff Scovil u iets zeggen? Het valt echt niet mee om nog suggesties te verzinnen die dit werk nóg completer en nóg beter zouden kunnen maken. Tenzij misschien het feit dat Afrikaanse apatietlocaties totaal niet aan bod komen: nu staat dit werelddeel inderdaad wel niet zo direct bekend om zijn overvloedige en spectaculaire specimens maar een kleine bijdrage over pakweg apatiet uit Imilchil, Marokko zouden hier niet hebben misstaan.

Misschien toch nog wel deze verwittiging voor aspirant lezers: door zijn aantrekkelijke lay-out en fotowerk oogt dit werk bedrieglijk als één van de vele “eye-candy” uitgaven waarmee we de dag van vandaag regelmatig worden geconfronteerd. Wat hier voorligt is echter geen koffietafelboek of geen zoveelste “praatjes bij plaatjes”-publicatie, integendeel: door de grondige behandeling van de diverse onderwerpen is het veel diepgaander. Maar dat betekent helaas tegelijk dat de tekst occasioneel iets moeilijker toegankelijk is: dit geldt zowel voor het theoretisch gedeelte als voor enkele van de vindplaatsbesprekingen. Dat wil dan ook weer niet zeggen dat je een door de wol geverfde kristallograaf of geoloog moet zijn om te begrijpen waarover het gaat , maar enige basiskennis ter zake is toch wel meegenomen. Maar uiteraard kun je dit werk de degelijkheid van de tekst moeilijk als een gebrek aanrekenen!

Samenvattend: deze publicatie is eens te meer een voltreffer voor de uitgevers van de reeks extraLapis (E), die hiermee ten overvloede bewijzen dat ze bij elke nieuwe editie van sterk naar sterker gaan.

RAYMOND DEDEYNE